

2.4

*Ekkehard Felder/Katharina Jacob/Horst Schwinn/
Beatrix Busse/Sybille Große/Jadranka Gvozdanović/
Henning Lobin/Edgar Radtke*

Napomena o literaturi

Prijevod teksta: Iva Petrak

„Online priručnik za europsku jezičnu kritiku“ (HESO) omogućava komparativni uvid u jezičnu kritiku u europskim jezičnim kulturama. Poimanje jezične kritike kao osobite forme promišljanja o jeziku, koja se iz europske komparativne perspektive definira kao „praksa evaluativnog rasuđivanja o jeziku“, pojašnjeno je u uvodu prvog sveska.¹

Priručnik periodički izlazi u obliku višejezične internetske publikacije, a dosad objavljeni svesci preuzeti su s interneta više od 8500 puta. Za one čitateljice i čitatelje koji preferiraju taktilni doživljaj čitanja, publikacija je dostupna i u tiskanom obliku. Na odabrane jezičnokritičke teme postepeno se objavljuju enciklopedijski članci koji obrađuju ključne jezičnokritičke koncepte te su od kulturološkog značaja iz europske perspektive. Cilj je pritom prezentirati povijest koncepta jezične kritike u Europi, pa tako priručnik s jedne strane omogućava jedinstveni uvid u pojedinačne jezične kulture, dok s druge strane uzima u obzir i komparativnu perspektivu istih. Priručnik sadržava članke pojedinih autorica i autora ili pak skupina autora na jednojezične i međujezične komparativne teme. Svi članci dostupni su na njemačkom jeziku. Članci na jednojezične teme koje se bave evaluativnim jezičnim rasuđivanjem u engleskom, francuskom, talijanskom i hrvatskom jeziku dostupni su na njemačkom jeziku kao i na jeziku na koji se članak odnosi (dakle, na njemačkom/engleskom, njemačkom/francuskom, njemačkom/talijanskom ili njemačkom/hrvatskom). U potpunosti smo svjesni hitne potrebe za daljnjim prijevodima, no uslijed nedostatka kapaciteta taj je cilj u ovom trenutku nemoguće dostići. Njegovo ostvarenje predviđa se ipak u narednih nekoliko godina. Velika je prednost internetske publikacije činjenica da se prijevodi i članci mogu dodavati i naknadno.

Kada se u priručniku govori o praksi evaluativnog rasuđivanja o jeziku u njemačkom, engleskom, francuskom, talijanskom i hrvatskom, najveći

1 Uvod. In: HESO 1/2017, p. 25–27. <https://dx.doi.org/10.17885/heiup.heso.2017.0.23715>

naglasak stavlja se u svakom slučaju na povijest i zemljopisno područje spomenutog jezika (primjerice na njemački jezik u Njemačkoj), no pritom se ne zanemaruje ni nadnacionalna perspektiva (primjerice njemački jezik u Austriji, Lihtenštajnu, Luksemburgu ili Švicarskoj). Ovisno o spornom pitanju, kulturi o kojoj se raspravlja te relevantnosti teme proširuje se i diskusija o govornom području određene jezične kulture.

Uzme li se u obzir činjenica da je projekt baziran na pet jezika (njemačkom, engleskom, francuskom, talijanskom i hrvatskom), sam naslov „Online priručnik za europsku jezičnu kritiku“ može se isprva učiniti pomalo pretencioznim. Iako se zbog ograničenih sredstava u projekt ne može uključiti sve europske jezične kulture, transkulturalni programski cilj projekta nastoji se ipak naglasiti već i u samom naslovu priručnika. Izbor zastupljenih jezika može se objasniti dvjema činjenicama: kao prvo, ove jezične kulture odabrane su jer su zanimljive iz komparativne perspektive te na prvi pogled posjeduju neke oprečne karakteristike, dok se s druge strane nastojalo obuhvatiti germanske (njemački, engleski jezik), roman-ske (francuski, talijanski jezik) i slavenske (hrvatski jezik) jezične kulture. Engleski i francuski jezik dva su velika svjetska jezika znanosti i kulture, a njemački i talijanski predstavnici su dvaju velikih europskih nacionalnih jezika. Hrvatski jezik jedini je slavenski jezik čiju su jezičnu povijest obilježili značajni utjecaji iz raznih jezika: njemačkog (već više od tisuću godina), talijanskog (od kasnog srednjeg vijeka) i francuskog (u 19. i 20. stoljeću). Ovakva situacija otvara dodatnu perspektivu u europskom kontekstu. Nadalje, izbor jezika uvjetovan je i znanstvenim suradnicama i suradnicima koji sudjeluju u projektu iz Mannheima i Heidelberga.

Priručnik izlazi u svescima koji obrađuju teme europske jezične kritike. Struktura svezaka uvijek prati određenu shemu: nakon uvodnog poglavlja, koje je dostupno na njemačkom, engleskom, francuskom, talijanskom i hrvatskom jeziku, drugo poglavlje sadrži poredbeni članak u kojem se pojedini koncept razmatra iz europske poredbene perspektive. I ovaj članak je dostupan na svih pet jezika. U njemu se iz metaperspektive objedinjuju i uspoređuju ključne ideje koje se potom pobliže razrađuju u člancima o pojedinačnim jezicima. Ovi članci sadržavaju popis literature pa se iz tog razloga ista ne navodi i u poredbenom članku. Poredbeni članak eventualno navodi samo one podatke o djelima koja su naknadno dodana i ne spominju se u člancima na jednojezične teme koji slijede u nastavku priručnika. Članci na jednojezične teme istražuju osobitosti pojedinačnih

jezika odnosno jezičnih kultura kroz odlomke (i) općenito, (ii) povijesno i (iii) danas. U trećem se poglavlju obrađuje koncept koji se odnosi na njemačku jezičnu kulturu. Članci koji se bave njemačkim jezikom također su dostupni na svih pet jezika. U četvrtom poglavlju obrađuje se koncept koji se odnosi na engleski jezik. Ovi članci dostupni su samo na njemačkom jeziku i jeziku na koji se članak odnosi (u ovom slučaju engleskom). Isto vrijedi i za peto, šesto i sedmo poglavlje u kojima se obrađuju koncepti u francuskom, talijanskom odnosno hrvatskom jeziku. Kada je riječ o člancima pojedinačnih jezika, popis literature se uvijek navodi i u prijevodu. Na taj su način čitateljice i čitatelji pojedinog prijevoda u mogućnosti razumjeti članak u cijelosti bez gledanja u izvorni članak na njemačkom jeziku. Svi prevedeni članci prilagođeni su standardima za navođenje literature u pojedinim jezicima.

Priručnik je publikacija projektne grupe *Europäische Sprachkritik Online* (ESO). Sjedište projekta ESO je *Europski centar za lingvistiku (Europäisches Zentrum für Sprachwissenschaften)* koji objedinjuje suradnju *Fakulteta modernih jezika Sveučilišta u Heidelbergu (Neophilologische Fakultät der Universität Heidelberg)* i *Leibniz-Instituta za njemački jezik u Mannheimu (Leibniz-Institut für Deutsche Sprache in Mannheim)*. Osim voditelja katedri i njihovih suradnika, u projektu sudjeluju stipendisti i doktorandi dokorskog studija *Sprachkritik als Gesellschaftskritik im europäischen Vergleich (Jezična kritika kao društvena kritika u europskoj komparativnoj perspektivi)*, kao i međunarodni i domaći partneri. Doktorski studij *Sprachkritik als Gesellschaftskritik im europäischen Vergleich* financirao se od 2012. do 2017. godine kroz program stipendiranja doktorskih studija savezne države Baden-Württemberg. U online priručniku projektna grupa objavljuje članke na jednojezične i komparativne teme. Priručniku se na jednostavan način može pristupiti putem višejezične multimodalne online platforme koja sadržava i druge informacije kao i pristup blogu (<http://europsprachkritik.com/hr/home-eso-4/>). Na blogu se objavljuju članci o međuodnosu jezične i društvene kritike. Online priručnik i online platforma internetski su povezani, a namijenjeni su znanstvenicima, znanstvenim novacima te studentima raznih filoloških smjerova kako u Njemačkoj tako i u inozemstvu. Ciljana skupina obuhvaća i sve ostale discipline društvenih i kulturoloških usmjerenja.